21 501 **Raad voor Onderwijs, Jeugd, Cultuur en Sport**

Nr. **Verslag van een schriftelijk overleg**
Vastgesteld d.d. …

Binnen de vaste commissie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap hebben enkele fracties de behoefte om vragen en opmerkingen voor te leggen over de brieven van de:

- minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap d.d. 29 oktober 2026 inzake de Geannoteerde agenda van de Onderwijs-, Jeugd-, Cultuur- en Sportraad (OJCS-Raad) van 19 en 20 november 2026 (Kamerstuk 2026Z23523);
- minister van Langdurige Zorg, Jeugd en Sport d.d. 30 oktober 2026 inzake de Geannoteerde agenda EU Jeugd- en Sportraad (Kamerstuk 2026Z23637);
- minister van Buitenlandse Zaken d.d. 30 oktober 2026 inzake Fiche: Culturele Hoofdsteden van Europa 2034-2047 (ECOC) (Kamerstuk 2026Z23672);
- minister van Buitenlandse Zaken d.d. 30 oktober 2026 inzake Fiche: Skills Portability Act (Kamerstuk 2026Z23671);
- minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap d.d. 9 oktober 2026 inzake Verslag schriftelijk overleg over de geannoteerde agenda informele Onderwijsraad 15-16 oktober 2026, Dublin, Ierland (Kamerstuk 21501-34, nr. 461);
- minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap d.d. 3 september 2026 inzake Verslag informele OJCS-raad (cultuur) 2 juni 2026 (Kamerstuk 21501-34, nr. 459);
- minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap d.d. 27 augustus 2026 inzake Verslag van de OJCS-Raad voor de onderdelen onderwijs en cultuur van 11 en 12 mei 2026 (Kamerstuk 21501-34, nr. 458).

Bij brief van ... hebben de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, de minister van Langdurige Zorg, Jeugd en Sport en de minister van Buitenlandse Zaken deze beantwoord. Vragen en antwoorden zijn hierna afgedrukt.

De voorzitter van de commissie,
Hamstra

Adjunct-griffier van de commissie,
Easton

Inhoud

I Vragen en opmerkingen uit de fracties
- **Inbreng van de leden van de VVD-fractie**
- **Inbreng van de leden van de PRO-fractie**
- **Inbreng van de leden van de PVV-fractie**
- **Inbreng van de leden van de CDA-fractie**
- **Inbreng van de leden van de JA21-fractie**

- **Inbreng van de leden van de Groep Markuszower**

II Reactie van de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, minister van Langdurige Zorg, Jeugd en Sport en staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

I Vragen en opmerkingen uit de fracties

Inbreng van de leden van de VVD-fractie
De leden van de VVD-fractie hebben kennisgenomen van de geannoteerde agenda en de overige stukken voor de OJCS-Raad. Goed onderwijs en de ontwikkeling van vaardigheden zijn van groot belang voor het toekomstige verdienvermorgen en het concurrentievermogen van Nederland en Europa. Tegelijkertijd blijven deze leden van mening dat onderwijs bij uitstek een nationale aangelegenheid is. Zij hebben daarom nog enkele vragen.

Raad wil AI-vaardigheden versterken via onderwijs
De leden van de VVD-fractie onderschrijven het belang van het ontwikkelen van AI-vaardigheden via het onderwijs. Kunstmatige intelligentie biedt kansen om het onderwijs te verbeteren en leerlingen en studenten beter voor te bereiden op de arbeidsmarkt van de toekomst. Daarnaast vinden deze leden het van belang dat leerlingen AI kritisch en verantwoord leren gebruiken en door AI gegenereerde informatie kunnen beoordelen en verifiëren. Deze leden vragen het kabinet hoe de Europese afspraken over AI-geletterdheid in het onderwijs concreet bijdragen aan het versterken van AI-vaardigheden in Nederland, bovenop de al bestaande kerndoelen rondom digitale geletterdheid. Wat is de toegevoegde waarde van Europese afspraken op dit onderwerp, zo willen deze leden weten. Wat is de inzet van andere Europese landen op dit gebied en worden onderling best practices uitgewisseld?

Daarnaast vragen de leden van de VVD-fractie aandacht voor de Europese inzet op de ondersteuning van leraren bij het ontwikkelen van AI-vaardigheden. Hoe wordt dit in de buurlanden aangevlogen, zo vragen zij. Welke mogelijkheden ziet het kabinet om Europese samenwerking en kennisuitwisseling te benutten voor de professionalisering van leraren op dit gebied?

Raad wil STEM-onderwijs versterken voor innovatie en concurrentievermogen
De leden van de VVD-fractie zien sterk onderwijs in Science, Technology, Engineering en Mathematics (STEM) als een belangrijke voorwaarde voor innovatie en het Europese concurrentievermogen. De vraag naar technische en digitaal geschoolde werknemers neemt toe, terwijl in verschillende sectoren sprake is van personeelstekorten. Deze leden vragen het kabinet hoe de Europese inzet op STEM-onderwijs concreet bijdraagt aan het vergroten van de deelname aan STEM-opleidingen en het verbeteren van de aansluiting op de behoefte van de Nederlandse arbeidsmarkt. Welke initiatieven uit het Europese STEM Education Strategic Plan hebben volgens het kabinet de grootste toegevoegde waarde voor Nederland?

Ook vragen de leden van de VVD-fractie aandacht voor de toegankelijkheid van STEM-onderwijs en het vergroten van de deelname van meisjes en vrouwen aan technische opleidingen en beroepen. Welke concrete mogelijkheden ziet het kabinet om dit te bevorderen, en hoe kunnen Europese samenwerking en het uitwisselen van goede voorbeelden hieraan bijdragen? Hoe wordt daarbij geborgd dat initiatieven aansluiten bij de praktijk en de behoeften van onderwijsinstellingen en werkgevers?

Europees Parlement wil 47,39 miljard euro voor een inclusiever Erasmus+
De leden van de VVD-fractie zien Erasmus+ als een waardevol instrument voor internationale samenwerking, studiemobiliteit en talentontwikkeling. Tegelijkertijd vinden deze leden het van belang dat het programma bijdraagt aan vaardigheden die aansluiten op de behoeften van de arbeidsmarkt en het Europese concurrentievermogen. Deze leden vragen het kabinet hoe de verdere ontwikkeling van Erasmus+ de aansluiting op de Vaardigheidsunie en de Europese arbeidsmarkt versterkt. Hoe wordt geborgd dat het programma niet alleen internationale mobiliteit stimuleert, maar ook bijdraagt aan de ontwikkeling van vaardigheden die nodig zijn in sectoren met personeelstekorten?

Inbreng van de leden van de PRO-fractie
De leden van de PRO-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van de onderhavige stukken.

In de geannoteerde agenda lezen de leden van de PRO-fractie bij de Raadsconclusies over vaardigheden en competenties voor het omgaan met AI dat Nederland met de ontwikkeling van het regieplan Digitalisering funderend onderwijs werkt aan meer samenhang, richting en duidelijke kaders voor digitalisering en aandacht heeft gevraagd voor het belang van een schoolbrede visie voor het ontwikkelen van digitale vaardigheden en AI-vaardigheden. Kan het kabinet ook met goede voorbeelden van Nederlandse scholen uiteenzetten hoe zo'n schoolbrede visie eruit kàn zien en met de duidelijke kaders toelichten hoe zo'n schoolbrede visie eruit móet zien?

Bij de Raadsconclusies over STEM-onderwijs lezen de leden van de PRO-fractie over de kernboodschap dat iedereen vanaf jonge leeftijd en gedurende hun hele leven toegang zou moeten hebben tot hoogwaardig en inclusief STEM-onderwijs. Deze leden vragen in hoeverre deze kernboodschap voor Nederland iets kan betekenen, mede in het licht van het gegeven dat Nederlandse leerlingen minder plezier ervaren in natuurwetenschappen dan leerlingen in de EU14-landen en ook het zelfconcept in natuurwetenschappen (het vertrouwen van leerlingen in hun eigen vaardigheden) in Nederland lager ligt dan gemiddeld in de EU14-landen.[1] Wil levenslange toegang tot STEM-onderwijs van jongs af aan in de Nederlandse situatie beklijven, is er dan geen flankerend beleid nodig? Wat gaat het kabinet ondernemen om Nederlandse leerlingen meer plezier te laten ervaren in natuurwetenschappen en hun zelfconcept in natuurwetenschappen te verhogen?

Bij de inzet van Nederland maakt het kabinet melding van de alliantie 'Worden wie je bent', waarbij men de belemmerende genderstereotypen in het onderwijs doorbreekt. Al in 2017 heeft de Kamer het kabinet gewezen op schoolboeken die vol staan met stereotypen, maar destijds antwoordde de betrokken minister: "De Rijksoverheid gaat niet over de leermiddelen die op scholen gebruikt worden. Gezien de vrijheid van onderwijs is het dan ook niet passend voor de minister voor Basis- en Voortgezet Onderwijs en Media de educatieve uitgeverijen op de inhoud van leermiddelen aan te spreken."[2] Betekent dit nog altijd dat schoolboeken in Nederland veel teniet kunnen doen van wat de alliantie tot stand brengt? Of ziet het huidige kabinet inmiddels meer mogelijkheden om stereotypen in schoolboeken tegen te gaan?
Bij het EU-Onderwijspakket merkt het kabinet terecht op dat onderwijs bij uitstek een nationale aangelegenheid is en dat Europese inzet er beperkt moet blijven tot thema's met duidelijke meerwaarde. Nederland ziet meerwaarde in Europese ondersteuning op

[1] Kamerstuk 31289, nr. 617, bijlage 2026D41558.
[2] Kamerstuk 2018D17335.

systeemniveau en bij digitalisering en AI. De leden van de PRO-fractie hebben niettemin bij het concept ‘meerwaarde’ behoefte aan verduidelijking. Deze leden vragen of het kabinet ook recente voorbeelden kan geven van voorstellen van Europese inzet die onvoldoende meerwaarde zouden hebben voor ons onderwijs en waarbij de Nederlandse vertegenwoordiging dus op de rem is gaan staan.

Bij het EU-werkplan voor cultuur 2027-2030 heeft Nederland onder meer ingezet op kansen en bedreigingen van AI. De leden van de PRO-fractie zien met lede ogen dat generatieve AI dreigt te leiden tot sloop van het verdienmodel in de cultuursector. Regelgeving moet auteursrechten, intellectueel eigendom en de rechtspositie van makers waarborgen. Dat is ook de reden waarom de Raad voor Cultuur recentelijk een wettelijk verplichte AI-heffing bepleitte voor aanbieders die via hun AI-modellen geld verdienen aan het werk van makers.[3] Kan het kabinet zo’n AI-heffing op nationaal niveau regelen? Of moet het per se op Europees niveau worden geregeld? Gaat de minister bij dit bespreekpunt ook de positie van makers, zoals auteurs, acteurs, musici, vertalers en journalisten aan de orde stellen en op de mogelijkheden om hun positie ten opzichte van grote techbedrijven, mediaplatforms en productie-instellingen te versterken? Ziet zij in de Europese regelgeving wellicht ook belemmeringen voor Nederlandse regelgeving voor generatieve AI, die makers moet beschermen tegen gedwongen contractuele bepalingen waarin zij hun werk moeten afstaan voor het trainen van AI-modellen? Welke Europese regelgeving betreft het dan? Hoe gaat zij deze dan wegnemen?

Bij de Europese culturele hoofdsteden wordt de inzet van Nederland om de actie voort te zetten en te moderniseren als instrument om culturele diversiteit, Europese identiteit en stedelijke ontwikkeling te stimuleren. De leden van de PRO-fractie juichen het voorstel toe om de jury uit te breiden met het nog op te zetten Youth Cultural Ambassador Network waarmee ook de stem van de jeugd wordt betrokken in het selectieproces. Kan het kabinet toelichten in hoeverre hiermee te zijner tijd wordt gewaarborgd dat activiteiten van een Europese culturele hoofdstad ook veel duidelijker iets voor en door jongeren worden?

Bij het beleidsdebat over bescherming van minderjarigen online is het kabinet voorstander van een minimumleeftijd voor sociale media van vijftien jaar, “zolang deze onvoldoende veilig zijn voor kinderen”. De leden van de PRO-fractie willen jongeren niet uitsluiten van de digitale wereld, maar zijn voor (gedifferentieerde) adviesleeftijden voor sociale media, waar deze verslavende algoritmen gebruiken. Door alleen maatregelen te nemen die kinderen beperken in hun toegang tot de online wereld, menen deze leden dat het echte probleem wordt vermeden. Hoe kijkt het kabinet naar de steun van bigtechbedrijven voor een leeftijdsgrens? Is dat niet bewijs dat de maatregel niet ver genoeg gaat? Onder welke voorwaarden is een leeftijdsgrens van 15 jaar voldoende veilig, zonder privacy- of online kinderrechten te beperken? De leden van de PRO-fractie willen graag concreet horen wat het kabinet gaat doen om verslavende algoritmes en manipulatief ontwerp te verbieden, zowel op Europees als op nationaal niveau.

Inbreng van de leden van de PVV-fractie
De leden van de PVV-fractie hebben kennisgenomen van de stukken en hebben geen verdere vragen.

Inbreng van de leden van de CDA-fractie

---

[3] Kamerstuk 2026D34134.

De leden van de CDA-fractie hebben met interesse kennisgenomen van de geannoteerde agenda van de formele OJCS-Raad van 19 en 20 november 2026 en hebben daarover nog een enkele vraag. Deze leden lezen dat het kabinet inzet op een sterkere nadruk op de relatie tussen AI-vaardigheden, digitale soevereiniteit en het concurrentievermogen van Europa. Deze leden zien die relatie ook en vragen het kabinet hoe deze inzet zich in de praktijk materialiseert. In het bijzonder gezien de spanning die er kan bestaan tussen enerzijds de gevoelde noodzaak om in digitale geletterdheid op te bouwen en tegelijkertijd de afhankelijkheid van niet-Europese aanbieders om die digitale geletterdheid mee op te bouwen.

Inbreng van de leden van de JA21-fractie
De leden van de JA21-fractie hebben met interesse kennisgenomen van de geannoteerde agenda van de OJCS-Raad van 19 en 20 november 2026. Deze leden blijven van mening dat onderwijs in de eerste plaats een nationale bevoegdheid is. Wel vinden zij het zinvol om te kijken naar wat andere Europese landen doen om hun onderwijs in de basisvaardigheden te verbeteren en hoe zij zorgen voor voldoende opleidingen op het STEM-gebied. Zij hebben daarover nog enkele vragen.

De leden van de JA21-fractie lezen in de Talentstrategie dat het aandeel havisten met een natuurprofiel steeg, mede door het Deltaplan Techniek, maar na afloop van dat beleid is het aandeel weer gedaald. Ierland heeft juist een STEM-strategie voor tien jaar gevoerd (2017-2026). Is het kabinet bekend met de evaluatie van deze Ierse strategie? Welke onderdelen daarvan hebben aantoonbaar effect gehad? Kan de minister aangeven welke andere landen een succesvolle STEM-aanpak uitrollen en hoe ze dat financieren?

Zonder voldoende leraren wiskunde, natuurkunde en scheikunde komt van een STEM-strategie weinig terecht. De leden van de JA21-fractie wijzen op onderzoek in Engeland.[4] Daaruit blijkt dat een gerichte bonus van ongeveer £ 2.000 per jaar voor beginnende docenten wiskunde en natuurkunde het vertrek uit het onderwijs met circa 23 procent verminderde. Is de minister bekend met dit onderzoek? Welke instrumenten bestaan er op dit moment in Nederland om specifiek leraren in de bètavakken aan te trekken en te behouden en hoe worden die benut? Welke andere lidstaten werken met gerichte beloning of andere prikkels voor leraren in tekortvakken, en met welk resultaat?

Volgens PISA 2025 presteren Estland en Polen het best van de EU op wiskunde en Estland ook op natuurwetenschappen. Nederland scoort op wiskunde relatief goed, maar 30 procent van de leerlingen haalt in wiskunde en 27 procent in natuurwetenschappen niet het basisniveau. Kan de minister voor Estland en Polen aangeven wat bekend is over de factoren achter die resultaten? Denk aan curriculum, centrale examinering, de opleiding en vakkennis van leraren en de onderwijstijd voor wiskunde en de natuurwetenschappen. Welke van deze factoren verschillen het meest van de Nederlandse situatie?

Het STEM Education Strategic Plan van de Commissie kondigt onder meer een Europees STEM-competentiekader en een gemeenschappelijk Europees ingenieursdiploma aan. Kan de minister bevestigen dat deze instrumenten vrijwillig blijven en de Nederlandse bevoegdheid over curriculum en accreditatie niet op een onwenselijke manier raken? Welke Europese middelen zijn met dit plan gemoeid? Wat levert het Nederland concreet op bovenop wat al via de Talentstrategie en het Actieplan Groene en Digitale Banen gebeurt?

---

[4] Benhenda en Sims, 2022, The effect of financial incentives on the retention of shortage-subject teachers: evidence from England (https://discovery.ucl.ac.uk/id/eprint/10149734/).

Nederland is verheugd over de focus op digitale autonomie in het onderwijs en steunt een Europese aanpak, onder meer via de EDU-EDIC, die alternatieven voor Big Tech-platforms in het onderwijs bevordert, en wordt daar voor gastland. Welke middelen zijn daarvoor gereserveerd? Wat is precies de inzet om die autonomie te bewerkstelligen?

Het kabinet schrijft dat Nederland meerwaarde ziet in Europese ondersteuning op systeemniveau: investeren in de kennisbasis over effectieve aanpakken, grensoverschrijdende monitoring en analyse van leerprestaties en het delen van goede praktijken. Kan het kabinet nu al ingaan op de vraag welke lessen van andere Europese landen te leren zijn ten aanzien van deze zaken? Welke mogelijkheden ziet het kabinet om leerprestaties grensoverschrijdend te monitoren en welke ideeën of plannen bestaan daarvoor?

Inbreng van de leden van de Groep Markuszower
De leden van de Groep Markuszower hebben kennisgenomen van de brieven van de ministers. Deze leden wachten de beantwoording met belangstelling af.

II Reactie van de minister van de Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, minister van Langdurige Zorg, Jeugd en Sport en staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap